

Pædagogiske læreplaner for Nr. Søby Børnehave.

Pædagogiske læreplaner er redskab til at arbejde mere bevidst og systematisk med den pædagogiske praksis.
Samtidig er planerne også en metode til at beskrive vores pædagogiske praksis.

Indhold: Sprog

Overordnede mål

1. Børnene skal have mulighed for at udvikle deres sprog gennem alle hverdagens aktiviteter.
2. Børnene skal udfordres til sproglig kreativitet, til at udtrykke sig gennem forskellige genrer/på forskellige måder og ved hjælp af forskellige kommunikationsmidler.
3. Børnene skal støttes i at udvikle deres nysgerrighed og interesse for tegn, symboler, bogstaver og tal.

Indhold:

Der er mange sprog som eksempelvis nonverbalt sprog, talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog. Igennem disse sprog kan børnene dels udtrykke deres egne tanker, følelser og behov, dels blive i stand til at forstå andres. Børnene udvikler og fastholder deres identitet og selvfølelse ved at udtrykke sig.

Rammefaktorer

Vi er opmærksomme på, at de fysiske rammer både inde og ude skal støtte børnenes sproglige udvikling:

- Rummets indretning skal give plads til leg bl.a. afgrænsninger v.hj.a. tæpper, skillevægge, stakit, træer o. lign.
- Tilgængelige materialer f.eks. papir, blyant, maling, ler, spil, bøger, computer, teaterdukke, musikinstrumenter, forskelligt legetøj.
- Inspiration på væggene f.eks. tal og bogstaver, billeder, plakater, fotografier fra udflugter eller aktiviteter.
- Forskellige muligheder på legepladsen f.eks. legekøkken, legebil.
- Sørge for der både er noget kendt og ukendt/nyt; udskiftning af spil, bøger, legetøj m.v.
- Ture ud af huset til forskellige steder f.eks. strand, skov, teatersal.
- Deltagelse i dagligdagens praktiske opgaver f.eks. dække bord, ordne vasketøj m.m.

Børnenes og personalets forudsætninger:

Børn bruger sproget, når de skal i kontakt med andre f.eks. i en leg.

Vores børn er generelt gode til at fortælle for resten af gruppen og stå frem over for forældre f.eks. ved en forestilling.

Vi synger, læser og tegner ofte med børnene.

En personale har været på kursus i "Fortælling" og bruger teater og fortælling i hverdagen.

Arbejdsformer og læringsrum

Sprog tilegnes og udvikles når man er sammen med andre mennesker. Det er vigtigt for børnene, at de møder voksne, der lytter til dem og taler *med* dem – ikke kun *til* dem. Voksne, der støtter børnene i at sætte ord og begreber på de oplevelser, de har i hverdagen, så de kan blive forstået af andre – både børn og voksne.

Det er vigtigt, at børnene lærer at tale, lytte, stille spørgsmål og give svar. De skal lære at sige til og fra, at løse konflikter og problemer.

Dette gør vi bl.a. ved hjælp af:

- Sætte ord på, hvad vi gør.
- Rim og remser, leger med lyde/"pjatteord".
- Højtlesning, fortælling, teater.
- Sang og musik.
- Tegner (f.eks. hvad vi har set/oplevet i skoven).
- Spil: farver, tal, regler.
- Bøger (bogbus/tur på biblioteket).
- Samling, hvor vi bl.a. synger og fortæller.
- Opdeling af børnene i mindre grupper.
- Traditioner og fornyelse.
- Emner.
- Børnene er med til at planlægge nogle fælles aktiviteter.

Tegn og dokumentation

- børnene vil gerne fortælle om, hvad de oplever/har hørt f.eks. til samling.
- børnene bruger kommunikation i leg, aktiviteter, samtale, forhandling og konflikter.
- børnene udtrykker sig på forskellige måder (f.eks. leg, teater, tegning, skrive, computer m.v.)
- børnene har kendskab til og leger med bogstaver, tal, farver.
- børnene opfordrer til sang/oplæsning/teater eller går selv i gang.
- børnene finder selv på "rimeord".

Dokumentation:

Når forældre spørger deres barn: "*Hvad har du lavet i dag?*", får de ofte svaret: "*Ikke noget*". Det er som oftest ikke fordi, barnet ikke *har* lavet noget; men fordi børn kan have svært ved at fortælle om deres oplevelser, hvis de ikke har et "stikord" til at hjælpe dem med at huske. Vi stiller stikord til rådighed for barnet ved at fortælle forældrene om barnets dag; enten ved personlig kontakt eller via vores tavle, hvor vi skriver lidt om (og evt. tegner), hvad vi har lavet i dagens løb. Det kan også være en plakat eller et avisudklip.

Institutionens eget delmål

At give børnene mulighed for at udvikle sig sprogligt i mindre grupper, hvor der er tid til at kunne fordybe sig.

Arbejdsformer og læringsrum

Børnene skal have lov til at have fat i tingene, at undersøge og eksperimentere. Det er herigennem de danner aktiv erfaring, som er vigtig for tilegnelsen af sprog og gør, at de bedre kan anvende ordet rigtigt. Det kan være svært at forstå, hvad f.eks. en "Teatersal" er, før man selv har været i den – eller forstå begrebet "Skov", hvis man ikke har "rodet, raget og regeret" i skovbunden. Vi skal som voksne være gode til at prioritere vores tid og vurdere, hvad der kan vente. Ved selv at være nærværende, kunne fordybe sig/koncentrere sig er vi gode rollemodeller for børnene.

Dette vil vi bl.a. gøre ved hjælp af:

- Følge børnenes spor; se hvad der interesserer dem lige nu?
- Rummets indretning: små afgrænsede områder ved hjælp af tæpper, skillevæg, reol m.v.
- Som voksen "holde lidt igen" og nogle gange vente lidt med voksenindblanding. Se hvad børnene selv gør. Tale med og lytte til børnene.
- Færdiggøre en samtale eller handling, før man går videre til den næste.
- Alle skal lære ikke at afbryde – både børn, forældre og personale.
- Gå mere i dybden med begreber f.eks. for at vide, hvad en citron er, skal der føles og smages på den.
- Praktiske opgaver som for eksempel at ordne frugt og dække bord gøres af få børn og én voksen.
- Mere bevidste om prioritering af vores tid – både med børnene og tid til forberedelse.

Situation	Læringsrum 1. Den voksne går foran barnet.	Læringsrum 2. Den voksne går ved siden af.	Læringsrum 3. Den voksne går bagved barnet
Indkøb hos købmanden	En voksen siger til 2-4 børn, at de skal til købmanden for at handle. Den voksne og børnene taler om og skriver ned hvad der skal købes	Ved købmanden finder de sammen, de varer der står på sedlen og taler om hvor de kommer fra og hvad de skal bruges til	En gruppe børn leger købmand. De skriver selv huskesedler med legeskrift/tegninger.

Tegn

- børnene har mere ro i kroppen og større koncentrationsevne; kan fordybe sig/koncentrere sig f.eks. til at spille et spil færdigt eller lege en leg i længere tid - evt. over flere dage.
- børnene bliver bedre til at lytte, fortælle og vente på tur.
- børnene får et større ordforråd; bruger nye begreber, nye ord.; bliver bedre til at knytte ord og handling sammen.
- mere ro i børnehaven/mindre larm. Børnene går hen til den de vil tale med i stedet for at råbe.

Evaluering

Ved hjælp af sproget lærer barnet at udtrykke sig og kommunikere med andre. Sproget giver bl.a. ny viden, fællesskab med andre og er en forudsætning for at blive forstået af både børn og voksne samt få forståelse for verden og sig selv.

- Vi vil til personalemøder/stuemøder tale om, hvilke tegn vi ser hos børnene på sproglig fordybelse – og evt. planlægge nye aktiviteter.
- Ved hjælp af afkrydsningsskema holde øje med, om alle børn er med til at dække bord i løbet af to-tre måneder.
- Vi vil mindst én gang om året låne "et øre" fra BST, som kan give et indtryk af, hvor meget støj, der er på stuen.
- Talepædagogen deltager til samling på begge stuer. Dette er med til at give inspiration og nytænkning til både børn og voksne.

Krop og bevægelse

Overordnede mål

1. Børnene skal have mulighed for at opleve glæde ved deres krop og ved at være i bevægelse samt støttes i at videreudvikle kroppens funktioner og bevægelser i både leg og tilrettelagte fysiske udfordringer.
2. Børn skal leve under betingelser, som styrker deres fysiske sundhed, herunder forhold som ernæring, hygiejne og aktiv livsstil.
3. Børnene skal have mulighed for aktivt at udforske og tilegne sig den fysiske, sociale og kulturelle verden gennem alle sanser.
4. Børnene skal have kendskab til kroppens grundlæggende funktioner og støttes i at udvikle forståelse og respekt for egen og andres kropslighed.

Indhold:

Børnene bruger kroppen i hverdagen, og det er vigtigt at de i børnehaven oplever glæden ved at bruge kroppen både i leg og i mere tilrettelagte fysiske udfordringer.

Kroppen er ikke bare et fysisk redskab; men en måde at sanse og kommunikere med verden på. Børnene skal støttes i at udforske, nyde og forstå det fysiske miljø. De skal have stimuleret alle sanser gennem brug af forskellige materialer og redskaber.

Det er vigtigt, at børn får erfaring med forskellige former for kropslig nærhed og tryghed. De skal lære at forstå og respektere egne og andres kropslige reaktioner og grænser.

Er man tryk ved sin krop og kender dens styrker og muligheder, har man et godt fundament at erobre verden ud fra.

Rammefaktorer

- Stor legeplads med mange muligheder (klatre, cykle, fodboldbane, gocars, legehus, bålplads m.m.)

- Vi har mulighed for at komme i Søby – Højslev hallen i vinterperioden.
- Nabo til friluftsbad, hver sommer bader vi her
- Nabo til skoven.
- Stisystemer mellem boligkvarterer.
- Marker lige uden for legepladsen.
- Motorikting (f.eks. balancebom, hulahop ringe m.m.).
- Fodbold stadion med legeplads, skolens legeplads.
- Puderum, hems.
- Adgang til blyanter, sakse, puslespil m.m.
- Forskellige former for materialer til rådhed både ude og inde (bolde, grene, papir, kridt m.m.)

Børnenes og personalets forudsætninger:

Mange børn går til gymnastik, fodbold, ridning, håndbold m.m. i deres fritid. Børnene har en vis viden om, hvad der er sundt og usundt. Vi har i personalegruppen en fælles holdning til, at det er vigtigt at børn og voksne bruger sig selv kropsligt og er ude hver dag. Alle har en fælles holdning til, hvad der er sund kost. Vi giver plads til motorisk udviklende lege – stopper ikke børnene. Vi "gider" selv at bevæge os og er dermed inspirerende.

Arbejdsformer og læringsrum

Motoriske færdigheder har betydning for barnets selvtillid og sociale udvikling. Erfaringer viser, at børns evne til at lære forbedres, hvis de er fysisk aktive. Vi mener, det er vigtigt, at vi voksne er med til at "så et frø", så børnene får holdninger til, hvad et sundt liv er.

Børn udvikler deres færdigheder og vaner, når de aktivt udforsker deres krops muligheder og begrænsninger. Vi planlægger af og til aktiviteter hvor alle børn skal være med. Her er der god mulighed for at iagttage hvor barnet er i sin udvikling og planlægge nye aktiviteter herefter. Nogle gange er børnene selv med til at planlægge aktiviteter/hverdagen. Dette kan være med til at give børnene ekstra motivation.

Dette gør vi bl.a. ved hjælp af:

- Alle børn er på legepladsen hver dag - sovebørnene om formiddagen.
- Planlagte motoriske forløb (forhindringsbaner i hallen, sanseløb/orienteringsløb i skoven, sanglege på legepladsen).
- Give plads til vilde lege (hvis det er meget forstyrrende for en flok børn, hjælper en voksen med at finde et nyt sted legen kan leges).
- For at styrke finmotorikken bruger vi puslespil, sakse, papir, blyanter m.v.
- Gåture, hvor børnene bl.a. lærer, hvordan man begår sig i trafikken.
- Ture i skoven hvor børnene udfordres motorisk (bl.a. ved at gå op og ned af bakker).
-

Tegn og dokumentation

- Børnene finder selv på lege/aktiviteter, hvor de bruger og udvikler motorikken.
- Børnene er selvhjulpne/prøver selv.

- Børnene klipper, tegner m.v.
- Dokumentation:
- Tage fotos der hænges op på opslagstavlen.
 - Tage digitalbilleder som vises på skærm i fælles rummet.
 - Optage børnene på video (f.eks. motorik forløb, lege på legepladsen).

Institutionens eget delmål

At give børnene mulighed for en aktiv hverdag og en sund krop og livsstil

Arbejdsformer og læringsrum

Det er vigtigt, at vi voksne inspirerer børnene. Dette kan vi bl.a. gøre ved at vise børnene, at flere aktiviteter kan laves både inde og ude (f.eks. sanglege). Vi er fysisk aktive med børnene på legepladsen (f.eks. spille fodbold på vores egen boldbane, øve balance, bygge huler). Også ved at sørge for "overraskelser" - tilføre nye ting som f.eks. bildæk, kridt, træstubbe, kan vi være med til at sætte nye lege/aktiviteter i gang.

Vi sætter fokus på sund kost og hygiejne bl.a. ved at have en kostpolitik, som er synlig i hverdagen (f.eks. drikker vi vand, kærne- og skummetmælk til hverdag). Til samling og når vi spiser madpakker, snakker vi om sund/usund mad og om, hvorfor det er vigtigt at røre sig.

Dette gør vi bl.a. ved hjælp af:

- Er i hallen sammen med skolebørnene.
- Holde maddage ca. 6 gange om året.
- Lave sukkerudstilling – og tale om sund/usund mad.
- Tandlægebesøg i børnehaven, hvor alle kan stille spørgsmål til tandlægen.
- Børnene skal vaske fingre, før vi spiser og efter toiletbesøg.

Situation	Læringsrum 1. Den voksne går foran barnet.	Læringsrum 2. Den voksne går ved siden af.	Læringsrum 3. Den voksne går bagved barnet
Sang leg	De voksne beslutter at alle skal være med til sanglegen "Jeg gik mig over sø og land".	Børnene foreslår en anden sangleg, som alle er med til.	Nogle børn synger og danser selv videre.

Tegn

- børnene fortæller deres forældre, at det er godt at røre sig.
- børnene vasker fingre før, de spiser og efter toiletbesøg.
- børnene opfordrer til fysisk aktivitet f.eks. fodbold.
- børnene taler både hjemme og i institutionen om, hvad der er sundt/usundt.

Evaluering

- Kan vi se en udvikling f.eks. at børnene kan gå en tur uden at klage over ondt i benene.
- Observationer til personalemøde om eks. børnene oplever en glæde ved at røre sig.
- Bliver motoriktingene brugt – og af hvem? Når vi omkring alle børn?
- Børnene taler om det derhjemme (positiv forældre feed back).
- Børnene finder selv på lege/aktiviteter.

Sociale kompetencer

Overordnede mål:

1. Børnene skal sikres, at de anerkendes og respekteres som de personer, de er, og at de oplever at høre til.
2. Børnene skal opleve tryghed og tillid i deres relationer til både voksne og andre børn i deres dagtilbud, uden mobning og drilleri, og hvor ingen holdes udenfor.
3. Børnene skal have mulighed for inddragelse og opmuntres til at være aktive deltagere i fællesskabet. De skal lære at samarbejde med andre og deltage i de demokratiske beslutningsprocesser.
4. Børn skal gerne have en vilje og lyst til at indgå i legen og lære at forstå egne følelser og hensigter, for derved at kunne forstå andres følelser (empati)
5. Opnå evnen til at kunne samarbejde, udtrykke følelser og have ansvarsfølelse overfor sig selv og andre.
6. Have tillid til og respekt for hinanden

Indhold:

Børnenes udvikling af sociale kompetencer foregår for en stor del af tiden i samværet med andre børn og først og fremmest gennem leg. I børnehaven får børnene mulighed for at skabe nære relationer til andre børn. Dette sociale sammenspil indebærer dialog, sammenarbejde og konflikter og forhandling.

Det er vigtigt, at de voksne der omgiver børnene er tydelige i deres normer og holdninger, da børnenes sociale kompetencer bl.a. formes af disse.

Rammefaktorer

- Fleksible rammer for leg ude og inde
- Livs læring hele dagen
- Billeder med forskellige ansigtsudtryk hænger på væggene i perioder
- Voksne er rollemodeller
- Børn er rollemodeller

Børnenes- og personalets forudsætninger

Børn har forskellige forudsætninger, som både er af personlige og social karakter (social arv/miljø). Det er vigtigt, at vi husker, at børn kan være nære venner med nogen og legekammerater med andre.

Personalet har diskuteret empati og håndteringen af konflikter gennem iagttagelser og praktiske eksempler.

Vi er tydelige i vore holdninger både verbalt og nonverbalt
Vi sikrer stilladser for børn (hjælpende og støttende), og nogle gange er vi

medkoordinator af legen
Vi viser ægte interesse for børnenes ve og vel

Arbejdsformer og læringsrum

Det er vigtigt at børn støttes i at danne venskaber og lærer hvordan man kommer med i og er en del af en gruppe. Dette arbejder vi bevidst med bl.a. ved sammensætningen af børnegruppen og nogle gange skille venner fra hinanden, så børnene også får øjnene op for de andre. Her gælder det også om at give plads til hinandens forskellighed, hvilket betyder, at vi behandler børn forskelligt alt afhængighed af deres personlighed og kompetencer. Børn har brug for at tale om følelser – også de negative. Som voksen vil vi komme barnet i møde, lytte og forsøge at forstå barnet. Ved at sætte ord på følelserne kan man også se, om man har forstået barnet korrekt.

Nogle børn har svært ved selv at komme med i legen, der har vi mulighed for at hjælpe barnet med f. eks at gå med i legen eller give et "redskab" til legen.

Dette gør vi bl.a ved hjælp af:

- Vores børnehave er aldersopdelt, og nogle gange deler vi børnene op i dreng/pige aktiviteter
- Fokus på hvordan vi behandler hinanden (Tages bl.a. op til samling/børnemøder)
- Observere om børn selv kan klare konflikter, hjælp til konflikter (stillads)
- Inddrage børnene og opmuntre til at være aktive deltagere i fællesskabet
- Aktiviteter hvor børnene lærer at samarbejde med andre, og deltage i de demokratiske processer
- Tale om følelser (glad/ked af det)
- Rollespil/teater/eventyr
- Synger glade og sørgelige sange
- Bevidst sammensætning af børn
- At alle reagerer overfor mobning og drilleri
- Taler om de 5 sanser
- Lave plakater med ansigter, der er glade/sure/kede af det
- Tale om mimik, selv lave forskellige ansigts udtryk
- Opfordre forældre til at inviterer barnets venner med hjem
- Lære at lytte til hinanden og vente på at det bliver ens tur
- Sætte på dagsorden til personalemøder

Tegn og dokumentation

- At børnene er glade for at komme i børnehave
- Viser omsorg for hinanden i hverdagen/ingen truende adfærd overfor hinanden
- Hjælper hinanden
- At vi kan se at børn er medopdrager
- Taler om deres venner/kammerater derhjemme
- Børnene bliver mødt med et hej af deres venner i børnehaven, når de kommer om morgenen, og de leger med hinanden hjemme
- Omgangstone/tiltaleformer

Institutionens delmål:

Vi ønsker en børnehave der er rummelig hvor børnene har empati og omsorg for hinanden.

Arbejdsformer og læringsrum

- Rose de børn der viser omsorg
- Bruge rollespil
- Tage billeder af børn med forskellige ansigtsudtryk og tale om det
- Sætte ord på og lære børnene hvordan man viser omsorg (f. eks. ved at holde i hånd m.m.)
- At vi som voksne er gode rollemodeller, ved at vise hvordan man kan give omsorg
- Vi har en førstehjælpskasse som børnene kan bruge
- Voksne opfordrer de andre børn til at hjælpe når der opstår "små uheld" hos et andet barn
- Afholde førstehjælpskursus

Situation	Læringsrum 1 Den voksne går foran	Læringsrum 2 Den voksne går ved siden af	Læringsrum 3 Den voksne går bag ved
Førstehjælpskursus	Der afholdes et førstehjælpskursus i børnehaven for alle børn, Falck styrer hele forløbet	Børn leger førstehjælpsituationer, og den voksne leger patient	At børnene lærer noget af hinanden og at de leger førstehjælp Eks. børnene trøster det barn der er faldet og holder en våd klud på bulen

Tegn og dokumentation

- Børnene trøster hinanden og evt. giver plaster på
- Børnene bruger det de har lært på førstehjælpskurset
- Børnene taler "pænt" til andre børn og voksne
- Børnene fortæller om førstehjælpskursus derhjemme
- Der er mindre drilleri

Evaluering

- Børnene gør brug af Førstehjælpskassen og de er med ude hos Falck for at fylde den op
- Vi vil observere og diskutere til møder: er børnene i stand til at give omsorg uden brug af voksne
- Observerer hvem børnene leger med
- Tale med børnene om hvem de leger med
- Opleve at vi generelt har færre konflikter blandt børnene
- Er børnene i stand til at løse konflikterne uden voksenhjælp
- Via "den gode historie", som fremlægges til personalemøde/stuemøde

Indhold: Kulturelle udtryksformer og værdier

Overordnede mål

4. Børn skal møde voksne, der selv er aktive kulturbrugere og støtter dem i at eksperimentere med, øve sig i og afprøve sig selv i forhold til et bredt spekter af kulturelle udtryksformer
5. Børn skal have adgang til materialer, redskaber og moderne medier, herunder IT, som kan bruges både i forbindelse med oplevelser og med skabende kulturel aktivitet
6. Børn skal have lejlighed til at deltage i kulturelle traditioner og lokale kunstneriske tilbud, herunder teater, musik, dans, arkitektur og udstillinger

Indhold:

Kultur er mange ting: bøger, musik, dans, teater, malerier, billeder, film, TV, IT, arkitektur o.s.v. Det er vigtigt, at børn møder voksne, der selv er aktive kulturbrugere og som giver dem adgang til en bred "kultur-palet", så børnene selv kan improvisere, omforme og eksperimentere.

Jo flere udtryksformer børnene får, jo mere varieret bliver deres opfattelse af sig selv, andre og omgivelserne. Dette er med til at skabe barnets personlige og social identitet.

Rammefaktorer

Vi er opmærksomme på, at de fysiske rammer både inde og ude skal inspirere og støtte børnene vedr. kultur og kulturelle udtryksformer.

Vi har bl.a.:

- Inspiration via ophængte billeder, plakater o.lign.
- Adgang til tegnematerialer på stuen i "nå-højde".
- Sangbøger og cd-afspiller på stuen.
- Dukketeater, bordteater, fortælleæppe, udklædningstøj.
- Musikinstrumenter.
- Computer, TV og video.
- Træskulpturer på legepladsen.
- Mulighed for at tegne og male ude under halvtag.
- Besøg af bogbussen.
- Mulighed for bus til bl.a. bibliotek, teater, museum, park.

Børnenes og personalets forudsætninger:

Børn:

- De fleste børn er interesserede i at tegne/male og andre kreative aktiviteter.
- Vil gerne høre historier, se teater, film m.v.

Voksne:

- 1 personale har været på kursus i "Fortælling".
- Vi har lyst til kreative aktiviteter (deltaget i kreative kurser), kan lide at synge og danse.
- Mod på at prøve nye aktiviteter. Vi lader os inspirere og formidler videre til hinanden og børnene.
- Vægter gamle danske traditioner, f.eks. i forbindelse med højtiderne.
- Egne kulturelle oplevelser og erfaringer vi har haft som barn og voksen.

Arbejdsformer og læringsrum

Det er vigtigt, at børn får mulighed for mangeartede kulturoplevelser og lejlighed til at få førstehåndsindtryk med forskellige kulturelle udtryksformer. Børnene skal have mulighed for at deltage i både planlagte og spontane aktiviteter, så de kan skabe ny viden og få ny inspiration, samtidig med der gives plads til børnenes egne kulturelle udtryk og udfoldelser. Vi voksne skal skabe rum og plads for, at børnene kan udfolde sig kulturelt, både når det gælder de pladskrævende og støjende lege og de mere rolige sysler. Vi skal give børnene adgang til forskellige materialer, redskaber og moderne medier - samt lejlighed til at deltage i kulturelle traditioner og lokale kunstneriske tilbud.

Dette gør vi bl.a. ved hjælp af:

- "Kulturugen" i uge 37, teaterforestillinger i Skive Teatersal, besøg på Skive Museum, koncerter.
- Læse og fortælle historier og eventyr f.eks. H.C. Andersen emne.
- Besøg af forskellige kunstnere i børnehaven, f.eks. køber musik/teaterforestillinger, trækunstner.
- Laver teater med børnene - ofte på legepladsen.
- Synger nye og gamle sange, rim og remser.
- Leger nye og gamle lege og sanglege, danser f.eks. folkedans.
- Computer, som børnene må bruge efter aftale med en voksen.
- Modellervoks, ler.
- Klippe i papir/karton, tegne/male.
- Låne forskellige bøger og cd'er i bogbussen.
- Optage video og tage billeder af børnene.
- Forskelligt legetøj, der kan bygges og konstrueres med (lego, klodser, puder m.m.).

Desuden har vi børnehavens egne årstidsbestemte traditioner: vi har "Store bagedag" op til jul, klipper fastelavns-, påske- og julepynt, ser generalprøve på skolekomedien, holder bedsteforældredag, sommerfest, dagplejens dag, Shing wing wee dragens fødselsdag, går i kirke til jul m.m.

Tegn og dokumentation

Tegn:

Børn:

- Høre ofte musik og synger og danser til.
- Laver teater og dukketeater for hinanden.
- Tegner og klipper.
- Vil gerne lege med modellervoks.
- Laver konstruktioner af lego, som de selv udstiller.

Voksne:

- Tegner, læser, synger og danser.
- Laver teater og dukketeater for og med børnene.
- Hjælper børnene med at lave udstillinger.
- Planlægger aktiviteter/udflugter til lokalområdets kulturelle tilbud og særlige kunstneriske arrangementer.

Dokumentation:

For at få mest mulig erfaring ud af sine oplevelser, er det vigtigt, at de bliver bearbejdet. Det kan gøres på forskellige måder f.eks. ved at snakke/fortælle, lege, dramatisere, synge, tegne/male.

Vi tager bl.a. digitalbilleder som vises på dvd i børnenes garderobe.

Vi laver udstillinger med børnenes produkter f.eks. lerbegle eller billeder af en teaterforestilling.

Institutionens eget delmål

At give børnene mulighed for flere aktiviteter med maling.

Arbejdsformer og læringsrum

Børn skal have mulighed for at eksperimentere og udtrykke sig på forskellige måder med maling. Vi voksne skal skabe rammerne herfor, vi skal være med til at inspirere og udfordre børnene – samt skabe tid til fordybelse.

Ved at få besøg af en kunstner eller ved, at vi selv fortæller/viser børnene om forskellige typer maling og deres egenskaber, vil børnene få større interesse og indblik i de forskellige muligheder, der er.

Dette vil vi bl.a. gøre ved at:

- Placere maling i "nå højde": Lave en "malekasse", som børnene selv kan finde frem.
- Lære børnene om farver (grundfarver + blande farver selv)
- Planlægge aktiviteter hvor malerværkstedet bruges (f.eks. lave fælles malerier).
- Male på forskellige materialer(papir, træ, plast, karton, akvarel papir, sten m.m.)
- Male til musik.
- Eksperimentere med farver og materialer.
- Lave farvepalet til inspiration.
- Male inde og ude.
- Indramme børnenes billeder og lave udstillinger.
- Ophænge forskellige malerier m.v. til inspiration (opfordre til, at børnene har noget med hjemmefra).
- Museumsbesøg, hvor vi ser på malerier.

Situation	Læringsrum 1. Den voksne går foran barnet.	Læringsrum 2. Den voksne går ved siden af.	Læringsrum 3. Den voksne går bagved barnet
Maleværksted.	En voksen viser, hvordan man bruger de forskellige materialer, blander grundfarver m.m.	En voksen og en gruppe børn maler fælles maleri, mens de taler om motiv, farvevalg m.v. Laver efterfølgende udstilling.	Nogle børn tager selv initiativ til at male. De finder selv "malekassen" frem og maler på forskellige materialer, f.eks. paprør.

Tegn

Børn:

- Henter selv materialer frem (malekassen) og maler.
- Større farvekendskab (nuancer).
- Viser deres forældre udstillinger.
- Finder selv på nye ting, de kan male på.
- Kommer med kunstbøger eller malerier hjemmefra til at vise frem i børnehaven.

Voksne:

- Voksne planlægger forskellige aktiviteter, hvor maling benyttes.
- Opfordrer og inspirerer børn til at male f.eks. ved selv at male.
- Udstiller børnenes ting.

Evaluering

Til personalemøder vil vi bl.a. drøfte:

- Har der været forskellige aktiviteter med maling?
- Har vi hængt børnenes malerier m.m. op?
- Var børn og voksne engagerede? Er der fokus på det i hverdagen?
- Nåede vi omkring alle børn?

Indhold: Barnets alsidige personlige udvikling

Overordnede mål

7. Børn skal i børnehaven kunne opleve mange relevante invitationer til at få del i betydningsfulde sociale og kulturelle erfaringer.
8. Det sociale og kulturelle liv i børnehaven skal give plads til, at børn kan udfolde sig som stærke og alsidige personer.
9. Det sociale liv i børnehaven skal give mulighed for, at børn oplever sig som værdifulde deltagere i et fællesskab.

Indhold:

Børns personlige udvikling trives bedst i en omverden, der er lydhør og medlevende. Børnene skal have mulighed for at føle sig som en del af et fællesskab. De skal lære at se og forstå samspillet og de konflikter, der kan opstå med andre – både børn og voksne. Her er det vigtigt, at de også kan mærke deres egne grænser og lærer at sige til og fra, samt at de lærer at tackle de mange forskellige følelser, der opstår i fællesskabet. Det er vigtigt at børnene oplever at konflikter kan løses gennem samtale.

Rammefaktorer

- Vi er beliggende i et lille lokal-område, hvor vi kender de fleste familier (forældre, søskende, bedsteforældre o.s.v.).
- Forholdsvis lille institution, hvor alle børn kender alle børn og voksne.
- Fleksible rammer, der kan ændres afhængigt af barnet.
- Førstehjælpskasse/skab, som børnene selv bruger.

Børnenes og personalets forudsætninger:

Børn:

- Børnene har forskellige forudsætninger (arv/miljø).
- Mod og lyst til at udfordre sig selv om omverdenen.
- Kender hinandens familier.

Voksne:

- 1 personale har været på efteruddannelse og arbejdet med anerkendende relationer.
- Indsigt i børnenes sociale sammenhænge.
- Bevidsthed om at være gode rollemodeller (tydelige grænser og holdninger, hvordan taler vi til hinanden).
- Bevidsthed om at se/nå omkring alle børnene - og vigtigheden i at anerkende dem.
- Fælles fodslag. Vi er enige om, hvad vi gør f.eks. i forhold til udsatte børn.

Arbejdsformer og læringsrum

Vi voksne er vigtige medspillere, når børnenes følelsesmæssige erfaringer skal omsættes til adfærd. Børnene har brug for muligheden for at kunne udfolde sig og forfølge egne idéer, samt at få opbakning og støtte til at idéerne bliver ført ud i livet. Det er derfor vigtigt, at vi voksne motiverer, er interesserede og engagerede i forhold til børnene, så vi kan samarbejde med dem.

Vi er bevidste om, at børnene kommer fra forskellige hjem med forskellige værdier. Vi har et godt kendskab til det enkelte barns familie, hvilket styrkes ved, at vi hvert år bl.a. holder sommerfest, bedsteforældredag og forældrekaffe. Desuden kommer dagplejen hver fredag i værkstedshuset, hvor mange af dagplejebørnene er mindre søskende til børnehavebørnene.

Det er vigtigt, at børnene oplever anerkendelse fra de andre børn og voksne i institutionen og får mulighed for at vise deres styrke sider og være en del af fællesskabet. Når vi er med til at fange børnenes idéer og kan pege på nye veje og måder at gøre ting på, så sker der en personlig udvikling og en læring.

Dette gør vi bl.a. ved hjælp af:

- Barnets bog.
- Stuens mappe (med billeder o.lign. fra årene tilbage).
- Billeder sat op i børnehaven (bl.a. "Familievæg" med billeder af barnets familie samt billeder fra udflugter/aktiviteter).
- Emne om "Mig selv".
- Planlagte aktiviteter/udflugter (nogle skal man, andre må man).
- Hele børnehaven tager på ture sammen, kører fælles projekter/aktiviteter.
- Bredt udvalg af legetøj, materialer, aktiviteter m.v.
- Børnene lærer at stå frem og "være på"(til samling, teater, forestillinger m.m.).
- Følge børnenes behov, idéer og spor - plads til spontanitet.
- Børneinterviews.
- Iagttagelser.

- Børnene hjælper med praktiske gøremål f.eks. ordne frugt, dække bord, lave mad, ordne vasketøj, købe ind m.v.
- Fokus på selvhjulpethed (børnene skal selv klare så meget som muligt: tage tøj på, smøre egen mad, rydde op m.v.).
- Lade børnene hjælpe hinanden f.eks. med at få plaster på.
- Værdisæt lavet sammen med bestyrelsen om bl.a. venskaber og selvværd.

Tegn og dokumentation

Tegn:

Børn:

- Ved hvilket barn, der skal hjem, når mor/far/bedsteforældre kommer for at hente.
- De ældste børn lærer videre til de yngre.
- Der er kun få konflikter, børnene ikke selv kan løse.
- Tager hensyn til hinanden.

Voksne:

- Viser interesse for alle børn.
- Finder/ser børnenes ressourcer i stedet for fejl.
- Følger børnenes spor og idéer.
- Planlægger forskellige aktiviteter, hvor der er mulighed for at udnytte forskellige kompetencer.

Dokumentation:

Vi tager bl.a. digitalbilleder som vises på DVD i børnenes garderobe.

Barnets bog.

Ophængte billeder, plancher m.v. fra emner/aktiviteter/projekter.

Institutionens eget delmål

At børnene skal tale ordentligt til andre.

Arbejdsformer og læringsrum

Vi voksne skal være gode rollemodeller for børnene og lære dem, at det har betydning, hvordan de opfører sig og taler til hinanden. Vi skal være lyttende, have tid og hjælpe med at sætte ord på følelser og handlinger. Vi skal lære børnene, at de selv har ansvar for at udvikle og vedligeholde gode relationer/venskaber.

Dette vil vi bl.a. gøre ved at:

- Bruge samling til at tale om, hvordan man taler til hinanden, er en god ven o.l.
- Lave rollespil/dukketeater (eks. tale grimt/pænt til hinanden)
- Bevidst sammensætte børn i f.eks. aktivitetsgrupper og spisegrupper.
- Nogle gange dele op i drenge/pige grupper.
- Se børn og voksnes forskelligheder som ressourcer.
- Støtte/guide og hjælpe børnene i konflikter, og hvor de har problemer.
- Den gode stol (man må kun sige noget positivt om det barn, der sidder i stolen).

- Rose børn, der er gode til at sige tingene på en ordentlig måde.
- Lære børnene ikke at afbryde.
- Huske at sige "tak for hjælpen", når nogle børn har hjulpet med f.eks. at ordne frugt.
- Ekstra opmærksomhed på børn, der har særlige behov.
- Medinddrage/informere forældrene (via tavlen, forældresamtaler, forældremøder o.l.).

Situation	Læringsrum 1. Den voksne går foran barnet.	Læringsrum 2. Den voksne går ved siden af.	Læringsrum 3. Den voksne går bagved barnet
samling	En voksen fortæller til samling om, hvordan det kan påvirke en person, når nogle "taler grimt" til vedkommende.	Et barn tager op til samling, at han bliver kaldt øgenavne. Der tages en fælles snak herom. (Evt. laves små rollespil).	Børnene irttesætter hinanden, hvis nogen ikke taler ordentligt.

Tegn

Børn:

- Taler pænt til hinanden, har en god omgangstone.
- Børnene er i stand til at løse konflikter igennem samtale/den positive dialog.
- De samarbejder og hjælper hinanden, viser omsorg.

Voksne:

- At vi ved at være gode rollemodeller kan høre os selv i børnene.
- Vi viser interesse for/ser alle børn og har forståelse for det enkelte barn.
- At vi ikke "skælder ud".

Evaluering

Størstedelen af børnene forventes at være godt på vej til at vise ovenstående tegn.

Personalet skal bevidst arbejde i læringsrum 1 og 2 med den rest af børnene, hvor målene ikke er nået.

Til stuemøder og personalemøder vil vi bl.a. drøfte:

Hvordan er atmosfæren/tonen i børnehaven?

Taler børnene ordentligt – både til børn og voksne i huset og til vores "gæster"?

Indhold: Natur og naturfænomener

Overordnede mål

10. Børn skal have mulighed for at opleve glæde ved at være i naturen og at udvikle respekt for natur og miljø
11. Børn skal kunne erfare naturen med alle sanser og opleve den som et rum for leg og fantasi og som rum for vilde og stille aktiviteter
12. Børn skal have mulighed for at få mange og forskelligartede erfaringer med naturen og naturfænomener, samt for at opleve naturen som et rum for at udforske verden

Indhold:

Det er vigtigt, at børn får mulighed for mangeartede naturoplevelser, interesse for og viden om naturen. Dette er med til at danne grundlag for børnenes forståelse af deres omverden og påvirker både det følelsesmæssige, mentale og kropslige plan.

Vi møder/er i kontakt med natur og naturfænomener hver dag- både inde og ude: når vi spiser, ordner frugt, vasker hænder, går i skoven, er på legepladsen o.s.v. Der er altså rig mulighed for, at børnene i hverdagen kan eksperimentere og skabe egne erfaringer.

At bruge naturen som eksperimentarium og legerum danner grundlaget for en varig interesse, respekt og ansvarlighed for natur og miljø – som også fortsætter i voksenlivet.

Rammefaktorer

Vi er opmærksomme på, at de fysiske rammer både inde og ude skal inspirere og støtte børnene vedr. natur og naturfænomener. Der skal være mulighed for at bruge alle sanser og opleve de 4 elementer: luft, jord, ild, vand.

Vi har bl.a.:

- Opslagsbøger og naturrygsæk med insektglas, kikkert m.v.
- Eget træværksted.
- Eget køkken, hvor vi kan bage/lave mad.
- Affaldssortering i kælderen og containere sammen med skolen.
- Skolen som nabo, hvor vi har mulighed for at låne div. materialer f.eks. udstoppede fugle.
- Stor legeplads med frugttræer, køkkenhave, bålplads, træer, buske, blomster, græs, jord, sand, sten m.m.
- Marker omkring os.
- Skoven tæt på med egen skurvogn + bålplads, buske med bær.
- Kælkebakke.
- Stort sportsanlæg tæt på med adgang til kronhjorte.
- Udendørs svømmebad i gåafstand.
- Mulighed for bus til bl.a. havn, strand, sø, park, frugtplantage, grønttorv.
- Mulighed for at bruge naturvejleder (Finn).

Børnenes og personalets forudsætninger:

Børn:

De fleste børn har kendskab til nærmiljøet.

De er nysgerrige og vil gerne undersøge/eksperimentere.

Personale:

- Flere har kursus i natur/udeliv (1 personales kursus forløb over et år: "Årstiderne, hvad byder de på").
- Vores egne erfaringer fra barndom og voksenliv.
- Lyst til at være ude og kendskab til områdets muligheder.
- Vi ved ikke alt - men kan bruge opslagsbøger.
- Har til personalemøder drøftet fælles holdninger (gerne være ude, miljøbevidsthed).
- Personalet har arbejdet med udeliv og indretning af legepladsen i.f.h.t. naturbevidsthed blandt børn og voksne.

Arbejdsformer og læringsrum

Det er vigtigt, at vi voksne inspirerer børnene. Vi skal være interesserede, engagerede, vidende og medlevende i forhold til børnenes egne eksperimenterende aktiviteter og lege.

Vi skal både gå foran og vise "undere", være medforskende og give plads til at børnene selv kan undres, stille spørgsmål, undersøge og finde svar. Børnene skal på forskellige måder have mulighed for at hente førstehåndsindtryk om dyr, planter og materialer.

Dette gør vi bl.a. ved hjælp af:

- Alle er ude hver dag.
- Vi flytter aktiviteter ud: spiser, laver bålmad, teater, sanglege m.m
- Dyrker egne grøntsager, sår/planter blomster og har forskellige frugttræer på legepladsen.
- Børnene hjælper med affaldssortering. (Vi har billeder på skraldespandene, så man kan se, hvad der skal i hvor. Vi samler affald op, f.eks. når vi går til købmanden eller i skoven.)
- Børnene er med til at ordne frugt, bage og lave mad, hvor vi bl.a. taler om form, antal, vægt og hvor råvarerne kommer fra.
- Vi har årligt tilbagevendende emner om "Fugle" og "Høst".
- Låner bøger i bogbussen.
- Opslagsbøger med dyr og planter.
- Legebrætter, som børnene kan bygge og konstruere med udendørs.
- River blade og græs sammen.
- Studerer dyreliv på legepladsen, f.eks. frøer, edderkopper, biller, sommerfugle, snegle, mariehøns. Ser på døde dyr, som begravnes efterfølgende.
- Eksperimenter: hvad kan man med tørt/vådt sand, lave blomsterparfume, fryse vand til is m.v.

Tegn og dokumentation

Tegn:

Børn:

- Behandler dyr og planter med omtanke.
- Samler affald op – og putter det i skraldespand.
- Bliver mere nysgerrige: spørger om ting og laver selv forskellige eksperimenter.
- Vil gerne være ude.

Voksne:

- Viser glæde, interesse og ansvarlighed for natur og miljø i hverdagen.
- Respekterer og ser muligheder i naturen og sætter fokus på det i hverdagen.
- Bruger opslagsbøger og naturrygsæk sammen med børnene.

Dokumentation:

For at få mest mulig erfaring ud af sine oplevelser, er det vigtigt, at de bliver bearbejdet. Det kan gøres på forskellige måder f.eks. ved at snakke/fortælle, lege, dramatisere, synge, tegne/male.

Vi tager bl.a. digitalbilleder som vises på dvd i børnenes garderobe.

Børnene tegner/maler og laver plancher, som hænges op i børnehaven.

Citater fra børn og voksne (F.eks. "Når det er koldt, bliver vand til is".)

Institutionens eget delmål

At give børnene mulighed for at få kendskab til naturen og årets gang/årstidernes skiften.

Arbejdsformer og læringsrum

Børn skal have mulighed for at være i naturen på alle årstider og dér få anledning til at bruge og styrke deres krop og sanser. Når vi er ude er der plads til alle. Der er plads både til de store armbevægelser og til fordybelse. Vi oplever, at der er færre konflikter og mindre støj, når vi er ude.

Vi har valgt at tage udgangspunkt i naturen omkring os, da vi oplever, at det dermed bliver mere nærværende for børnene. Vi vil primært benytte skoven og vores legeplads, hvor børnene har mulighed for at iagttage, lære, udforske og eksperimentere – og vi kan lave planlagte aktiviteter samt følge børnenes spor.

Dette vil vi bl.a. gøre ved at:

- Afsætte perioder til skovforløb på alle årstider (min. 1 gang pr. årstid).
- Bruge alle sanser, f.eks. lytte til skovens lyde, mærke vejrets skiften o.s.v.
- Bruge vores naturrygsæk.
- Hele stuen er i skoven eller vi deler op i mindre grupper (eks. drenge/piger)
- Planlagte aktiviteter, f.eks. opgaver: kims leg, find 5 forskellige blade o.s.v.
- Finde ét træ i skoven, som vi kan følge året rundt: "Børnehavens træ".
- Se hvilke dyr og planter, vi kan finde i skoven på de forskellige årstider.
- Lave tegninger, plancher, tage billeder m.m. efter hvert forløb, som vi hænger op i børnehaven.
- Synge årstidssange.
- Tale om, hvordan vejret er, og hvad der er karakteristisk for de 4 årstider.
- Tale om påklædning i henhold til vejret.

Situation	Læringsrum 1. Den voksne går foran barnet.	Læringsrum 2. Den voksne går ved siden af.	Læringsrum 3. Den voksne går bagved barnet
Observationer omkring en myretue	En voksen viser børnene en myretue og fortæller om, hvordan myrer lever året igennem.	Børnene finder en myretue, henter en voksen for at vise den. De taler sammen om, hvad mon myrerne spiser – og søger mere viden i bøger.	Børnene har lånt et glas med lup og går på myrejagt. De finder nogle myrer og putter dem i glasset. Børnene studerer myrer, hvordan ser de egentlig ud?

Tegn

Børn:

- Ødelægger ikke myretuen.
- Ved hvilken årstid vi har og hvad, der kendetegner den.
- Genkender nogle af skovens dyr og planter.
- Har lyst til at komme ud/i skoven året rundt.
- Lærer hvilken påklædning, de skal have på ud afhængig af vejret.

- Bruger alle sanser.
- Fortæller/viser voksne og børn, hvad de har oplevet. Anvender ny viden i deres lege.

Voksne:

- Viser lyst til at komme i skoven.
- Er opmærksomme på og kommenterer årstidernes skiften.
- Planlægger aktiviteter efter årets gang bl.a. i skoven.

Evaluering

Til personalemøder vil vi bl.a. drøfte:

- Kom vi i skoven på de 4 årstider?
- Lavede vi udstillinger efter hvert forløb?
- Var børn og voksne engagerede? Er der fokus på det i hverdagen?
- Nåede vi omkring alle børn?

"Børn, der har et godt liv, sover aldrig. De besvimer regelmæssigt hver aften!"

Børn med særlige behov.

I børnehaven har vi ansvar over for alle de børn, vi møder i vores daglige arbejde. Men vi har et særligt ansvar for børn med særlige behov eller hvis udvikling er truet. Det betyder, at vi specielt skal have opmærksomheden rettet mod de børn der på forskellige måder udsender signal om, at de har problemer, som de behøver hjælp til at få løst.

Disse børn har særligt brug for anerkendelse og succes oplevelser. I arbejdet omkring disse børn er det vigtigt, at forældre og pædagoger samarbejder og har et fælles ansvar

Hvordan sætter vi fokus på udsatte børn:

- Stuerne holder tidlig indsatsmøder 4 x pr. år. Her vurderes hvilken indsats der er vigtigt for de enkelte børn. Der laves relations landskab. Den pædagogiske indsats planlægges (hvad gør vi, hvem har ansvaret (primær voksen), hvad skal forældrene)
- Vi har et fast punkt der hedder børn til personalemøderne, her orienteres hele personalegruppen, så flere er opmærksomme på barnet, for at få så bred en vinkel som muligt.
- Der aftales et møde med forældrene. Vi fortæller om, hvordan vi oplever barnet, hvad der giver grund til bekymring. Vi hører forældrene til, hvordan de oplever barnet derhjemme.
- Stafetlog er det redskab vi bruger til at samle indsatsen omkring barnet
- Er der brug for konsulent hjælp med råd og vejledning med gode ideer til aktiviteter, krav m.m., kontaktes Pædagogiske Psykologisk Rådgivning (ergoterapeut, talepædagog, psykolog....), efter aftale med forældrene